

4.5.2015

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Lausuntopyyntö 4.3.2015, OM 1/471/2014

Kuluttajansuojaviranomaisten toimivaltuuksia selvittäneen työryhmän mietintö

Oikeusministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriön lausuntoa kuluttajansuojaviranomaisten toimivaltuuksia selvittäneen työryhmän mietinnöstä. Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi laki seuraamusmaksusta kuluttaja-asioissa sekä muutettavaksi kuluttajansuojalakia ja Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettua lakia. Ehdotetuilla laeilla on tarkoitus parantaa kuluttaja-asiamiehen käytettävissä olevia keinoja puuttua elinkeinonharjoittajien kuluttajansuojalainsäädännön vastaisiin toimiin. Toissijaisesti tavoitteena on mahdollistaa käytettävissä olevien viranomaisresurssien tehokkaampi käyttö.

Myös aluehallintoviranomaisten toimivaltaa kuluttajansuojalainsäädännön valvonnassa ehdotetaan laajennettavaksi. Aluehallintoviranomaiset valvoisivat kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamisen lisäksi myös muita markkinointia ja menettelyjä asiakassuhteessa koskevia kuluttajansuojalain 2 luvun säännöksiä. Aluehallintovirastot toimisivat tässä valvontatehtävässä kuluttaja-asiamiehen alaisina viranomaisina.

Valtiovarainministeriön lausunto

Valtiovarainministeriö kannattaa lähtökohtaisesti työryhmän ehdotuksia. Tarve kuluttajaviranomaisten toimivaltuuksien ja keinovalikoiman kehittämiseksi lainsäädännön noudattamisen varmistamiseksi on ilmeinen. Kuluttajaviranomaisten toimivaltuudet tulee saada kansainvälisesti ja pohjoismaisesti vertailukelpoiselle tasolle.

Erityisesti valtiovarainministeriö kannattaa seuraamusmaksun käyttöönottoa kuluttajansuojan alalle. Tätä voidaan pitää perusteltuna sekä kuluttajansuojan paremman toteutumisen että tasapuolisen kilpailun edistämisen näkökulmasta. Seuraamusten tason on kuitenkin oltava tarpeeksi korkea riittävän kannustinvaikutuksen luomiseksi säännösten noudattamisessa. Ehdotetut seuraamusmaksut ovat enimmäismääriltään alhaisia. Valtiovarainministeriö kiinnittää vertailun vuoksi huomion siihen, että finanssimarkkinoita koskevien säännösten rikkomisesta hallinnollisen seuraamusmaksun enimmäismäärää voi tietyissä

tapauksissa olla luonnolliselle henkilölle viisi miljoonaa euroa. Oikeushenkilölle määrätävä seuraamusmaksu voi puolestaan olla enimmillään 10 prosenttia säännöstä rikkoneen oikeushenkilön liikevaihdosta konsernitason laskettuna. Edellä mainitut seuraamusmaksun enimmäismäärät voidaan myös ylittää, mikäli teolla tai laiminlyönnillä saavutettu hyöty on kyseisiä enimmäismääriä suurempi.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan kuluttajasäännösten rikkomukset voivat olla vaikutuksiltaan merkittäviä. Lainvastaisella menettelyllä voidaan käytännössä aiheuttaa vahinkoa erittäin laajalle kuluttajajoukolla ja vastaavasti saada kokonaisuudessaan merkittävää taloudellista hyötyä. Tämän vuoksi seuraamusten enimmäismääriä olisi syytä korottaa mietinnössä ehdotetusta. Markkinoiden tehokas toiminta ja kilpailu edellyttävät riittävien seuraamusten lisäksi säännösten uskottavaa valvontaa. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää turvata kuluttajaviranomaisten resurssien riittävyys säännösten noudattamisen valvonnassa ja seuraamusten käytössä.

Seuraamusmaksusäännösten kohteena olevat teot ja laiminlyönnit ovat yksilöity vaadittavalla täsmällisyydellä ja ne vastaavat rahoitusmarkkinalainsäädännössä jo omaksuttuja periaatteita. Sellaisten tiedonantovelvollisuuksien rikkominen, jotka voivat vaikuttaa kuluttajan ostopäätökseen, tulee kuulua seuraamusmaksun soveltamisalaan.

Valtiovarainministeriö kannattaa työryhmän kuluttaja-asiamiehen kieltomenettelyä koskevaa muutosesitystä. Muutosesitys on erittäin tärkeä ensinnäkin viranomaisresurssien tehokkaan hyödyntämisen näkökulmasta. Toiseksi kyseisen toimivaltuuden kehittäminen vastaisi paremmin muiden valvontaviranomaisten, kuten esimerkiksi Finanssivalvonnan toimivaltuuksia. Muutosesitys myös parantaisi viranomaisten välistä tehokasta ja tarkoituksenmukaista yhteistyötä kuluttaja-asiamiehen prosessien nopeutuessa.

Valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osasto vastaa aluehallintovirastojen yleishallinnollisesta ohjauksesta. Mietinnössä kuluttajansuojalain 20 §:n 1 virkkeeksi ehdotetaan: ”Markkinointia ja menettelyjä asiakassuhteessa kuluttajansuojan kannalta valvovat kuluttaja-asiamies ja sen *alaisina viranomaisina* aluehallintovirastot.” Valtiovarainministeriö katsoo, että aluehallintovirastojen määrittäminen kuluttaja-asiamiehen *alaisiksi* viranomaisiksi ei vastaa muun aluehallintovirastoiden tehtäviä ja asemaa koskevan lainsäädännön terminologiaa. Nykyterminologiaa vastaa paremmin se, että termi ”alaisina viranomaisina” korvataan termeillä ”ohjauksessa ja valvonnassa”. Tällöin 20 § kuuluisi seuraavasti: ”Markkinointia ja menettelyjä asiakassuhteessa kuluttajansuojan kannalta valvovat kuluttaja-asiamies ja sen *ohjauksessa ja valvonnassa* aluehallintovirastot.” Ehdotetulla terminologisella muutoksella ei sisällöllisesti muutettaisi mietinnössä ehdotettua kuluttaja-asiamiehen ja aluehallintovirastojen välistä suhdetta. Mietinnössä ehdotetun mukaisesti kuluttaja-asiamies ohjaisi aluehallintovirastoja niiden valvontatehtävissä ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto huolehtisi aluehallintovirastojen valvontatehtävissä olevan henkilöstön kouluttamisen koordinoinnista. Samassa yhteydessä kuluttajansuojalain 51 §:n 1 momentti olisi perusteltua päivittää terminologiaaltaan vastaavanlaiseksi. Mainitussa pykälässä käytetty määritelmä aluehallintovirastosta ”piirihallintoviranomaisena” on myös vanhanaikainen.

Ehdotuksella laajennettaisiin aluehallintovirastojen kuluttajansuojalainsäädäntöön perustuvia valvontatehtäviä. Mietinnön mukaan aluehallintoviraston uudet tehtävät eivät edellyttäisi henkilöstöresurssien lisäämistä, vaan kyse olisi olemassa olevien resurssien käytöstä uudella, tarkoituksenmukaisemmalla tavalla. Valtiovarainministeriö toteaa, että toteutettaessa ehdotettu tehtävien laajennus on tiedostettava ja hyväksyttävä, että nykyiseen hintamerkintävalvontaan on jatkossa käytettävissä entistä vähemmän resurssia johtuen

aluehallintovirastojen vähenevistä toimintamenomäärärahoista. Tämä voi merkitä myös hintamerkintävalvonnan valvontavolyymien pienentymistä nykyiseen nähden. Uusia resursseja aluehallintovirastojen kuluttajansuojatehtäviin ei ole osoitettavissa.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Ylijohtaja,
osastopäällikkö

Päivi Laajala

